

Jelgava

JELGAVAS
PILSĒTAS
BIBLIOTĒKA

IEPAZĪSTAM SAVĒJOS

“Šodien atkal iesim uz grāmatu baznīcu!”

Saruna ar stāstnieci, Pilsrundāles bibliotēkas vadītāju **Aelitu Ramani**

Kā tu izvēlēties bibliotekāra profesiju? Vai tas bija bērnības sapnis?

Bērnībā sapņoju kļūt par bērnudārza audzinātāju, bet mana Rīgas ome iedarbojās ar vārdu, teikdama: “Iedomājies, ja viens oficiera bērns izdurs aci otram tādām pašām, tad cietumā sēdēsi tu.” Neatceros, ko gribēju vēlāk, bet, kad dzīvoju Jaunsvirlaukā, mamma strādāja Pasta nodaļā, kas atradās Jaunsvirlaukas muižas ēkas pirmajā stāvā. Mani ņēma līdzi uz darbu. Kur liksi bērnu, lai tas nesaostās laku, kuru karsēja uz mazās plītiņas un zīmogoja pakas? Protams, ka bibliotēkā, kas atradās otrajā stāvā, un tur strādāja Rudīte Šturme.

Skaidri atceros viņas pildspalvu, kas bija kā bērza koka gabaliņš, tikai brūnā krāsā ar melnām strīpām un ļoti spicu galu. Viņa ar to, uz koka galda, stingri turot, rakstīja formulāros paņemtas grāmatas. Joprojām dzirdu tos spēcīgos skrapstus un vēlāk tādu pašu nopirku sev. To es vēroju aiz plaukta, kas bija domāts bērniem. Grāmatas atradās pašā plaukta apakšā, un es tās nevis lasīju, bet kārtoju tā, kā vēlējos. Kolēģi taču zina, ka bērnu grāmatas ir dažādos izmēros un normāli plauktā tās nevar ielikt, tikai horizontāli, jo alfabēts jāievēro.

Kas bērnam alfabēts, ja grāmatām jāstāv smuki pēc augumiem? Neatceros, vai Rudīte to saprata, vai bāra mani vai mammu, bet tā bija manas bibliotekāra karjeras izvēles diena (smejos).

Pastāsti, lūdzu, nedaudz par savu profesionālo pieredzi.

Pabeidzu Staļģenes pamatskolu un skatījos katalogos, tolaik tādi bija, kur pēc astotās klases varētu iet mācīties. Rīgas Kultūrizglītības tehnikumā pēdējo gadu uzņēma bibliotekārus pēc astotās klases. Vai nav liktenīgi?! Iestājos 1981. gadā un tos trīs gadus mācījos ar prieku. Šī iestāde iedeva pamatu visai turpmākajai darba dzīvei.

Joprojām māku veikt grāmatas aprakstu pareizajā rokrakstā un pēc standarta, alfabēti asinīs. Vecā, labā klasifikācija arī, un bibliotekāra profesijas nozīmīgums arīdzan.

Divreiz stājos Latvijas Universitātē, bet Filoloģijas fakultātē tiku līdz pirmā kursa eksāmenam latviešu valodā un nespēju atbildēt par tām konjugācijām un mijām.

Mēģināju stāties Bibliotēkzinātnes fakultātē, bet man garām aizgāja jaunās meitenes, kuras tikko pēc vidusskolas, bez pieredzes, netikušas sapņu fakultātēs, gribēja *nolauzt* vienu gadu vienalga kur. Kāpēc lai tas nav šajā fakultātē? Kā es raudāju!!

Bet, nestudējusi, ieguvi savu pirmo bakalaura grādu – dēlu (smejas). Tāpēc augstāko izglītību pedagogijā ieguvi Daugavpils Universitātes Pedagoģijas fakultātes filiālē Jelgavā 2000. gadā, jo nevajadzēja braukt uz Rīgu. Man patika, jo visus praktiskos darbus veicu, vērojot un pētot savu dēlu.

Maģistra grādu ieguvi LU Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļas Profesionālā maģistra studiju programmā “Bibliotēkzinātne un informācija” 2003. gadā aiz spītības, jo tolaik Jelgavas pilsētas direktore Aija Nadziņa izteicās, ka šī jaunā programma paredzēta jaunām meitenēm, bet man bija jau 36. Nodomāju, pagaidi, gan es iestāšos un būšu maģistrs. Tā arī bija, es pabeidzu šo kursu. Paldies viņai un manai spītībai!

Pēc tehnikuma, 1984. gadā, mani nosūtīja uz Jelgavas rajona Platones (ja nemaldos) bibliotēku, bet tur nevienu dienu nestrādāju, jo Jelgavas rajona bibliotēkas vadītāja Irēna Auziņa redzēja bailes manās acīs.

Kāpēc? Bibliotēka atradās pie kaut kādas kūts, vēl mēslu kaudzes atceros. Tā paliku Dobeles šosejā 100, kur tagad Miežītes bibliotēka. Cik labs kolektīvs bija! Kādas tradīcijas! Tagad tikai atmiņas un nu jau arī skumjās...

Visus darbus iemācījos: sāku abonementā pie Allas, kur apguvu visu, ko iemācījos un vēl vairāk, jo uzzināju, ka bibliotēkām ir savi mīļuli, kas jāapkalpo īpaši, ka vienmēr jābūt smukai un smaidīgai, un ja vēl pamanies ieteikt vislabāko grāmatu, to neizlasot, saņem balvā kādu šokolādi.

Tad bija lasītava, Bērnu nodaļa un metodiskais darbs, kas man ļoti patika. Braucot uz lauku bibliotēkām, vēroju Auziņas stilu. Viņa visas mīlēja, zināja katras vājās vietas, problēmas. Bet es taču jauns gurķis, man gribas, lai atskaites plašas, galds kārtībā, lai plauktu galos puķes nav pārlietas, lai zīrnēkļu tīkli nekarājas logos. Man ļoti patika kārtot cita vietā plauktus, žurnālus, kataloga kartītes – gribēju parādīt, kā ir pareizi un smuki. Kas tev deva! Nākamreiz viss tāpat...

Rajona bibliotēkā nostrādāju 11 gadus. Tad pārgāju strādāt uz Jelgavas pilsētas 2. bibliotēku, tā atradās ēkā netālu no Valdekas doktorāta, kur tagad tirgo autopiederumus. Nostrādāju tikai kādus divus gadus, kad bibliotēku pārcēla uz RAF mikrorajonu, nosauca par Pārlielupes bibliotēku. Tajā tika gūta īpaša pieredze... Vispirms lielu pateicību sūtu uz debesīm bijušajai vadītājai Edītei Vējai. Izteikti labs cilvēks ar plašu sirdi. Otra pateicība pienākas manam kolektīvam, kuru vadīju astoņus gadus, izaugu no vienkāršas bibliotekāres līdz vadītājai ar 3 darbiniekiem, kas bija tik atšķirīgi.

Aizejot no turienes, sapratu, ka nedrīkst būt visu daroša vadītāja, ir jādelegē pienākumi un jānovelk skaidras robežas, citādi apdeg spārnu gali... Trešā pateicība visiem labajiem lasītājiem, kas mani atceras joprojām un, satiekot uz ielas vai veikalos, gatavi samīļot.

Tad mana personīgā dzīve apmetā kūleni, un es nokļuvu Rundāles pagastā, kur biju Rundāles pagasta ziņu redaktore, bet 2007. gadā pastrādāju Bauskas ģimnāzijas bibliotēkā. Tā bija varen traka un īsa pieredze! Apbrīnoju visus skolu bibliotekārus, kas var izturēt to kņadu. Mans mīļākais laiks bija zvans uz stundu. Laimīgā kārtā es tiku Pilsrundāles bibliotēkā un esmu nostrādājusi jau pilnus 13 gadus. Mans bibliotekārais darba stāžs ir 37 gadi (!). Taču arvien mīlu savu darbu. Smejoties saku, ka vēl varētu strādāt tikai grāmatnīcā.

Kas tev visvairāk patīk tavā darbā?

Darbs ar apmeklētājiem, viennozīmīgi. Kad esmu ieteikusi grāmatu, sniegusi uzziņu, atvedusi SBA grāmatas no Bauskas bibliotēkas, palīdzējusi senioram tikt galā ar viedtālruni, uzklājusī kāda sāpes un prieku un vēl, un vēl, tad jūtos laimīga. Kādreiz viena lasītāja teica: “Kad tu atnāci uz mūsu bibliotēku, tā beidzot izskatās un smaržo kā bibliotēka.”

Vai ir kādi darbi bibliotēkā, ko tu dari „ar sakostiem zobiem”?

Jā, novadpētniecība. Kāds izsauksies, ka nevar būt, bet tā ir. Es īsti vairs nesaskatu tajā jēgu, jo viss ir pieejams digitālajā bibliotēkā. Varbūt tikai kādi unikāli materiāli, kurus jāpadara par pieejamiem. Bet es daru, jo nu jau rundāliešu atmiņu grāmatas otrā daļa gatava.

Kādi ir lielākie izaicinājumi, ar kuriem tev līdz šim nācies sastapties?

Kad 2010. gadā nokļuvu IFLAS konferencē Gēteborgā, nedēļu tēloju, ka saprotu angļu valodu, iedama no sesijas uz sesiju! Labā ziņa, ka jau nedēļas beigās aizmiegot, pārdomāju dienu angļiski. Angļu valodas zināšanas man joprojām pietrūkst, pat tehnikumā skolotājs teica, ka izruna laba, bet to gramatiku gan vajag mācīties. Taču elementāri saprasties varu.

Kādam, pēc tavām domām, jābūt bibliotekāram? Zināšanas, prasmes, iemaņas, kas visvairāk noder šajā darbā?

Noslēpumainam, jo daudzi domā, ka mēs visu esam izlasījuši. Lai taču domā, vai ne? Labam runātājam jeb pārdevējam, jo grāmatas taču jāiesaka. Mūsu veikalā reiz strādāja viena pārdevēja, kura vienmēr teica: “Nāciet vēl!” Sākumā mani tas kaitināja, bet tagad pati tā saku, īpaši labās dienās un iesaku arī kolēģiem.

Digitāli modram – jāseko jaunumiem IT nozarē, jo jāzina, kā rīkoties ar viedajām lietām, programmām, tagad tas Zoom, piemēram. Man šķiet, ka bibliotekārs ir 24/7, jo jebkurā mājā, pie radiem vai citur kāds jautā viedokli, sāk sarunu par izlasīto un grāmatnieku profiliem feisbukā. Es arī pavēroju viņu grāmatu plauktus, tāds profesionālais kretīnisms (*smejas*).

Kas tev darbā sagādā gandarījumu?

Apmierināts klients, kurš paņem tieši viņam nolikto grāmatu, kurš uzticas un izstāsta savu stāstu un ir pateicīgs par viņam veltīto laiku. Reiz viena meitenīte teica omei: “Šodien atkal iesim uz Grāmatu baznīcu!” Tādas asociācijas dēļ ir prieks strādāt.

Bibliotēka mūsdienās, ko tu pastāstītu nezinātājam?

Jā, grūti man ietu ar to pastāstīšanu nezinātājam, jo man bibliotēka vispirms ir grāmatu krātuve, kas lielākajā daļā sabiedrības ir iesakņojies uzskats.

Es esmu vecās bibliotēkuru skolas piekritēja. Kā ir Staņislavska aktieri, tā es esmu Havkinas un Rubakina bibliotekārs. Viņam tajā laikā bija ļoti progresīvi uzskati, piemēram: “Nedrīkst ierobežot neviena lasītāja, īpaši bērna lasīšanas vēlmes”, “bibliotēkas krājumam jābūt visaptverošam un lasītāja ceļam uz konkrētu grāmatu saprotamam”, “bibliotekārs ir kā ārsts, kuram jānosaka lasītāja psihotips, lai ieteiktu visprecīzāko literatūru”.

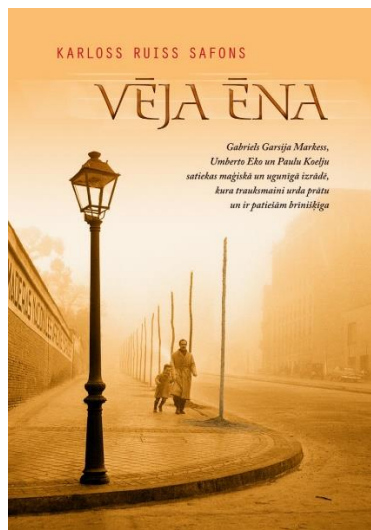
Otrs – mazā ciematā lasītāja vajadzības nemaz nav tik lielas, kā bibliotēka piedāvā. Neliekuļosim un teiksim, ka arī jaunā paaudze vairs neilgojas pēc stacionārajiem datoriem un kur nu vēl pēc grāmatām. Drīzāk bibliotēkas laukos ir sociālo funkciju veicējas. Kolēģi, jūs taču visi varat apliecināt, cik laukos ir vientuļu cilvēku, kuri savējos redz tikai lielos svētkos, bet ikdienā ir vieni ar savām domām, vajadzībām, pat sāpēm. Un tagad Covid laikā... Kur viņam likties? Protams, iet uz bibliotēku parunāties. Vai man viņam stāstīt par datubāzēm, e-rīkiem, e-pārvaldi?

Ko tu ieteiktu jauniešiem, kas vēlas kļūt par bibliotekāru?

Uz priekšu! Tas tev pavērs plašāku redzesloku, atvērs durvis uz cilvēcīgumu un būs lielisks pirmais solis personiskajā izaugsmē. Man ļoti patīk, ka bibliotēkās ienāk jaunie, pat no citām sfērām, jo viņiem ir cits asums, redzējums, idejas un realizācija. Noteikti viņiem mazāk rūp alfabēts, bet bibliotēkas tēls medijos gan.

Grāmata, kuru tu iesaki izlasīt citiem? Vai ir kāda grāmata, kuru pēc tavām domām noteikti vajadzētu izlasīt gandrīz vai katram?

Man vismīļākās ir spāņu rakstnieka R. Karlosa Safona Aizmirstās bibliotēkas sērijā iznākušās grāmatas: “Vēja ēna”, “Eņģeļa spēle” un “Debesu gūsteknis”. Varētu ņemt līdzi uz dziļiem laukiem, Ņujorku vai vientuļu salu.

Grāmatas, kuras ņemt līdzi uz vientuļu salu – K. Ruisa Safona Aizmirstās bibliotēkas sērija.

Te īsti vietā būtu pateikt, ka man nav mīļākās bērņības grāmatas, jo kad sāku apzināti vēlēties lasīt, tā jau bija “Džeina Eira” un Jānis Zālītis.

Vai tev ir kāds hobijs, aizraušanās brīvajiem brīžiem?

Es pirms 3 gadiem sāku mācīties spēlēt kokli. Vispirms pašmācībā, bet pēcāk tiešsaistē ar Ansi Jansonu Kokļu mežā. Man jau ir savs dziesmu krājums, kuras spēlēju bez skatīšanās un par kokli man ir īpašs stāsts.

Protams, grāmatu lasīšana. Man ir izveidojusies fragmentu kolekcija no izlasītajām grāmatām, kurās esmu uzdūrusies stāstiem par bibliotēkām un bibliotekāriem. Jo jaunākas grāmatas, jo biežāk kāds varonis darbojas bibliotēkā. Nupat top jauna kolekcija par stāstu un pasaku stāstīšanu, jo man pašai patīk stāstīt pasakas un līdžību stāstus.

Vai tev patīk saimniekot virtuvē? Ja tev būtu jāsagatavo ideālas vakariņas, ko tu liktu galdā?

Es gatavoju ēst un garšīgi, īpaši rasolu un zupas. Vīrs saka, ka man gan esot labi, ko vēlos, to uztaisu. Bet, skatoties šovu “Gandrīz ideālas vakariņas”, vienmēr iedomājos sevi. Ko es varētu pagatavot? Uzkodā – ķiploku bagete ar Džiugas sieru un baltvīnu. Pamatēdienā – cepta āte ar zilajiem kartupeļiem, salātiem un baltvīnu. Desertā – cepts saldējums ar šampanieti!

Tavas dzīves svarīgākās vērtības?

Mīlestība. Daba. Darbs.

Cilvēks, kurš atstājis uz tevi paliekošu iespaidu? Ja tāds ir, profesijā, dzīvē, jebkādā jomā?

Tēvs, jo viņš ļoti lepojās ar mani, un visiem stāstīja, ka esmu Kultūras ministre.

Kas tevi iedvesmo, kas palīdz dzīvot?

Dēls, mazbērni un jūra.

Tavs veselīgākais paradums?

Vingrošana Happywalking istabā (ļoti iesaku) un Nordicwalking dabā. Protams, mazāk saldumu (smejas).

Brīvais mikrofons – iespēja pateikt jebko, pievērst uzmanību kādai aktualitātei, pateikt kādam paldies, kaut ko novēlēt...

Paldies visiem kolēģiem, kuri mani pazīst un atceras! Paldies jaunaļiem, kas ienāk bibliotēku nozarē! Jūsu darbošanās dod man stimulu *negulēt uz lauriem*.

Noslēgumā vēlos izstāstīt Kēstuta Kasparaviča stāstu "Lidojošās grāmatas". Reiz mazā pilsētiņā dzīvoja cilvēki, kas tikai skatījās televizoru, runāja pa telefonu, bet viņiem nebija nevienas grāmatas. Mammas vakaros nevarēja bērniem palasīt pasakas, un viņiem nekas cits neatlika kā arī skatīties televizoru ekrānos. Rudenī garām laidās grāmatu kāsis. Tās bija tik izbrīnītas, ka ir tāda vieta, kur nav nevienas grāmatas, un viena teica, ka vajag palīdzēt. Tad visas grāmatas apvēlās augšpēdus ar lappusēm uz leju, un sāka purināt laukā visus burtus. Cilvēki brīnījās, kur tik agri sācis snigt. Turklāt tie, kas gāja pa ielu, pamanīja, ka tas nemaz nav sniegs, bet burti. Viņos radās interese, viņi sāka tos vākt, likt pa burtam līdz vārdam, tad jau teikumos, no kuriem veidojās stāsti. Bērniem sanāca pat pasakas. Bet stāstu un pasaku vieta taču ir grāmatās. Tā pilsētiņā parādījās grāmatas. No tā brīža katra mamma bērniem pirms aizmigšanas sāka lasīt pasakas. Kad mazajiem acis bija ciet, tad pašas ieslēdza televizoru, nu tāpat vien – joka pēc.

Lai mums nezūd lasīšanas prieks

Ar Aelitu sarunājās Jelgavas pilsētas bibliotēkas Komplektēšana un apstrādes nodaļas vecākā bibliotekāre Anita Vecele.

